

Når naturen kommer først – genopretning af naturlig hydrologi

Lars Malmborg, Biolog, Aage V. Jensen Naturfond

Konferencen om ”Transformative Change” 23. september 2024

Dansk netværk om biodiversitet og økosystemtjenester,

IPBES i Danmark og EU-forskningsprojektet SELINA

An aerial photograph of a coastal landscape. In the foreground, there is a large, flat, green island with some small trees and a dirt path. A narrow, light-colored sandbar or causeway extends from this island towards the right, connecting to a larger, more irregularly shaped green island. This second island has several small, shallow ponds or wetlands scattered across its surface. In the background, a long, narrow island covered in dense green forest stretches across the horizon. The water is a deep blue, and the sky is a lighter blue with scattered white clouds.

Formål

At støtte naturens bevarelse og udvikling
samt de vilde dyrs beskyttelse i Danmark

Vision

Sammen udvikler vi en rigere natur
– større, mere, bedre

Hvad gør vi anderledes?

- Fokus på biodiversitet og restaurering af økosystemer
- Intet mål om indtjening eller politik
- Baseret på Evidens og Monitering
- Forvaltning på naturens betingelser
- Både ejer og donor

Forvaltning af natur – vores fokus

- Forskningsbaseret
- Innovativt
- Økosystemfokuseret
- Etablering af økologisk integritet
 - Plads
 - Skabe levesteder
 - Funktionelt sammenhængende
 - Minimering af presfaktorer
 - Naturlige økologiske processer
 - Hele fødekæder

23 unikke
Naturområder
i Danmark
19.600 ha

Naturen tæt på dig

AAGE V. JENSEN NATURFOND HAR I DAG 31 INDIVIDUELLE NATUROMRÅDER, SOM ER ORGANISERET PÅ 23 LOKALITETER. NATURFONDENS OMRÅDER ER ERHVERVET MED DET FORMÅL AT GENOPRETTE OG REETABLERE NATUR MED HØJ KVALITET.

- 1 FILSØ**
Børskabeten af Jyllands næststørste sø på 915 ha. Filsø er et 2.370 ha (ca. 4 x 6 km) stort naturområde vest for Jyske Vadehav mellem Ringkøbing Fjord og Vadehavet. Vestjylland, 22 km vest for Varde.
- 2 OVLDENSTEEN STRAND**
Midt i største naturgenopretningsprojekt på Fyn. Fra opcykket land til Danmarks første pensikable systemlagune med pressende natur. Nordlyn, 2 km øst for Ørtenæs.
- 3 HULSIG & RÅBJERG HEDE, RÅBJERG MOSE**
Naturskøbt og uret vil natur med nogle af Europas fineste klitheder og gamle, havende kystlandskaber med sjældne natur syd for Skagen.
- 4 LILLE VILDMOSE**
Stor, vil natur med Nordvesteuropas største lavlandshøj-mose og arktiske græsningsskove med vilddu, kronbjerg og kængurue. Himmerland, 38 km sydvest for Ålborg.
- 5 VEJLERNE**
Et af Nordeuropas vigtigste områder for ynglende og rastende vandfugle. Thy og Han Herred, 12 km vest for Fjerritslev.
- 6 VILSTED SØ**
Børskabeten af Nordjyllands største ferskvandssø. Himmerland, 8 km syd for Løgster.
- 7 SØHOLT STORSKOV**
Søer, skove og hedderne creerer med rigt dyreliv midt på Lolland.
- 8 BUDENÅENGENE**
Mægtige eng- og vådområder omkring Oudestiens mejeristation - lyngbet med rig natur og mange besøgende. Mellem Banders og Løngå.
- 9 BUNDØ & MJELS SØ**
Børskabet søer med mange vandfugle. Nordø, 4 km syd for Nørreborg.
- 10 MÅBERODDE**
Strandenge på Mars ved Limfjorden med rig fugleliv. Ikke mindst for den gløbeltruede, lille bestand af lysbuget skær tegås.
- 11 ØVSTRUP HEDE**
Loførstyret og meget vildt klithede i Jyllands indland.
- 12 RÅØ OG RÅØ KALV**
Fugle- og vildt-og-ør. I Smålandshevedet med en søvande genbrugsafvaskningsbassin og træer.
- 13 SNARUP MOSE**
Sumpskov med fattigkær, højmoserester og rigt sommerfugleliv på Midtyn.
- 14 VITSBØ**
Årets største pensikable vådområde med rigt fugleliv og sjældne padder.
- 15 JEBELO**
Svært tilgængelig af Kattøgal med frodet urørt skov og vildt dyreliv.
- 16 BLUNDÅRD**
Børskabet vådområde i Dønne Fjord med et af Fyns vigtigste områder for ynglende og rastende fugle.
- 17 AASY MOSE**
Vigtigste højmoserområde i Store Vildmose, med meget værdifuld flora og fauna.
- 18 BJERSET**
Højt beliggende græsningsskove med udsigt over det Midtjyllandske tilkantskæb ved Lystrup. Bøvdale søerne, 10 km syd for Søne.
- 19 BLEGMØSEN**
Rindende af højmoser på Ojarsland, 6 km nord for Rønde.
- 20 KALLØ DRÅ**
Tavange strandenge på Lolland, 8 km nord for Sølev.
- 21 KÅSEGÅRD**
Klipelækker og højtang med den sjældne erklære hyldegejser, Dømmehol, 3 km vest for Næs.
- 22 SUNDBAKKERNE**
Bumær styrtvæk bakkelandskab, 2 km nord for Hørborg.
- 23 VASERNE**
Bumær frodig mose og sumpskov med mere end 180 fuglearter, 22 km nord for København.

NERNATUROMRÅDER

Den største af de unikke naturgenopretningsprojekter i Danmark er i Himmerland på østjyske vest for Jyske Vadehav og stikker over til midtøst for de gamle organisationer, som på til gengæld har forpligtet sig til at stå for den praktiske pleje.

Naturgenopretning er et arbejde, som kræver ekspertise og erfaring, og det er derfor vigtigt, at der er tilgængelige eksperter til at hjælpe med til at sikre, at naturen bliver genoprettet på den bedste måde.

STØRELSEN PÅ NATUROMRÅDERNE

Fra første halvdel af 2000'erne er der en tendens til, at størrelsen på naturområderne i Danmark er blevet mindre. Dette skyldes blandt andet, at mange naturområder er blevet overtaget af private ejere, som ikke nødvendigvis har de samme hensigter som offentlige myndigheder.

Vand transformerer og er til gavn

Eksempler fra

- Lille Vildmose
- Gyldensteen Strand
- Søholt Storskov

Lille Vildmose, Østhimmerland

- Største fredning i DK - 7700 ha / 5500 ha AVJNF
- Natura 2000 – Fugle & Habitat
- Ramsar Site – Klima! 10 % af al tørv i DK
- Et af de største restaureringsprojekter i DK
- Life Lille Vildmose

LIFE Lille Vildmose 2011-2020

50 mio. kr. + 50mio. Kr.
erstatning/køb

Mål

1. Sikre højmose
2. Vådgøre nedbrudt højmose
3. Sikre mindre højmoser

AAGE V.
JENSEN
NATURFOND

ad. 2 og 3 Mellemområdet

- Birkesø – 130 ha
- Genskabe hydrologi
- Forhindre vedplante-tilgroning – hegn, kronvildt og elg
- Sikre 3 største højmoserester

Resultater

- Sikring af eks. højmose 2100 ha + 1000 ha. + 120 ha
- 400 ha skovmose på tørv
- 1000 ha gammel urørt skov
- 130 ha sø genskabt
- Genskabt hydrologi+natur på 425 ha enge + 775 ha tørveindvindingsjorder
- Forsøg med genskabelse af tørvemosser
- Reduktion 10.500 tons CO2-ekv./år
- Regeneration af ny C 8000 tons CO2-ekv./år
- Forbedring af biodiversitet
- Besøgende. 150-200000 'Vild med Lille Vildmose' 37.400

Formålet med erhvervelsen

- At undersøge konsekvenserne af klimabetingede stigninger i havvandstanden på naturområder.
- At sikre og forbedre de nuværende naturværdier i området – herunder at genskabe et af Fyns vigtigste fugleområder.
- At give offentligheden mulighed for at opleve og lære i det naturgenoprettede område.
- At foretage videnskabelige undersøgelser af havets store biodiversitet såvel i det inddæmmede havområde som udenfor.

Før - 2013

Hvad sker der når digerene fjernes?

?

Efter – 2014
Kystlagunen

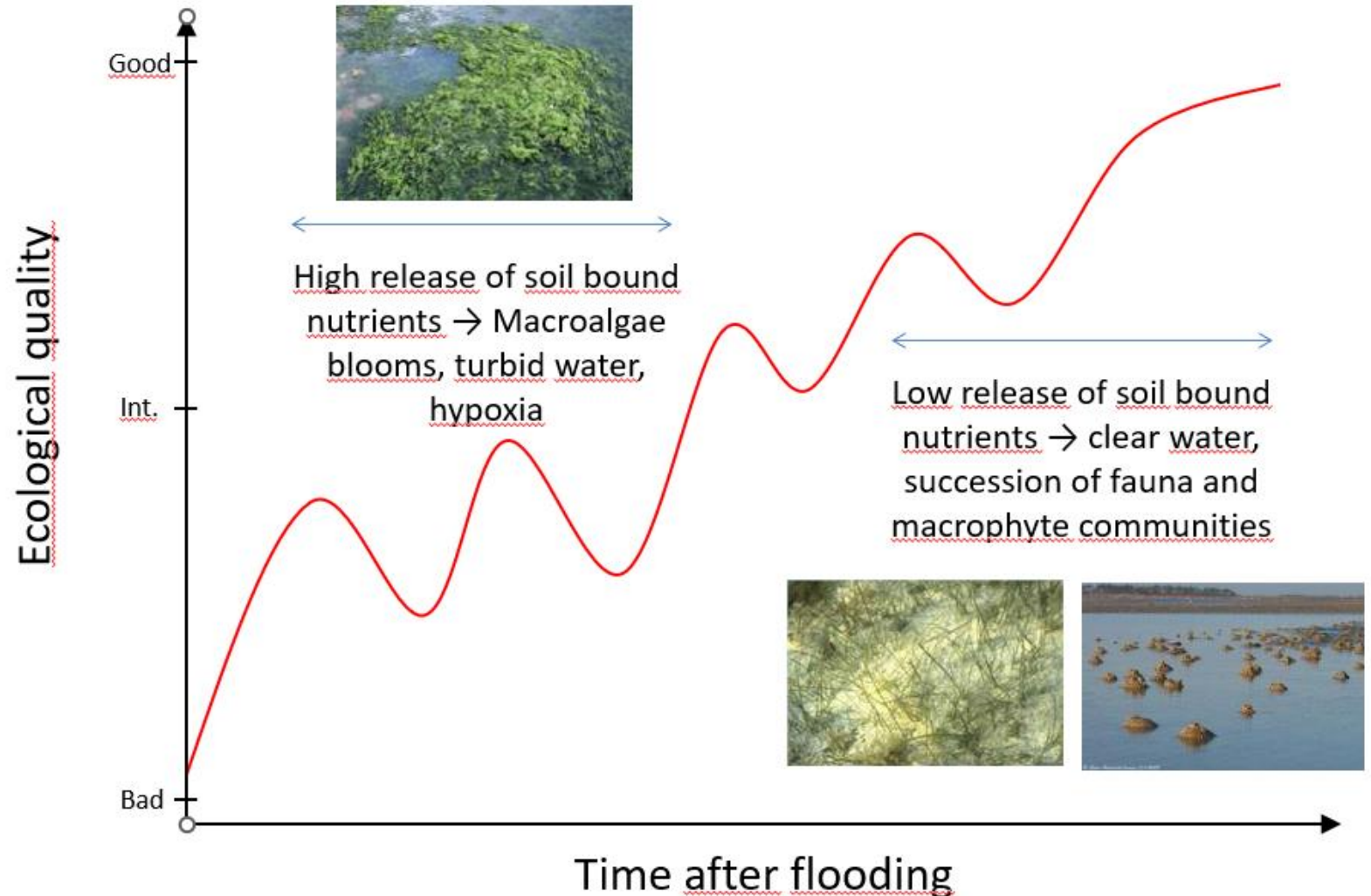
Fra land til vand

- Beskyttelse diger/færdsel
- Sikring af naturlig vandudskiftning
- Hindring af ny overgødet natur
- Etablering af attraktive levesteder for dyr og planter
- Observer – naturen er dynamisk!

Forventninger ved forskningsstart

Development of ecological quality

Udvalgte resultater

- Alle inddigede områder kommer under pres
- Kontrolleret uddigning er mulig
- Strandenge etablerer sig selv
- Fyns vigtigste fugleområde
- Fersk/salt genopretning
- Kystlagune - OBS
 - Økologisk ubalance - jordbund
- - Nyt demonstrationsprojekt
- Klimakonsekvenser -
hjælpeværktøj vandhandleplan

Resultater - Faciliteter og aktiviteter, 100.000 besøg/år

Maribosøerne, Lolland

Presfaktorer - Søholt Storskov

- Produktionslandskab!
- Monotont og opdelt
- **Dehydreret landskab!**
- Næringsstoffer og pesticider
- Lerjord
- Intensiv jagt
- Ingen naturlig dynamik

- Men stærkt beskyttet!

Vision

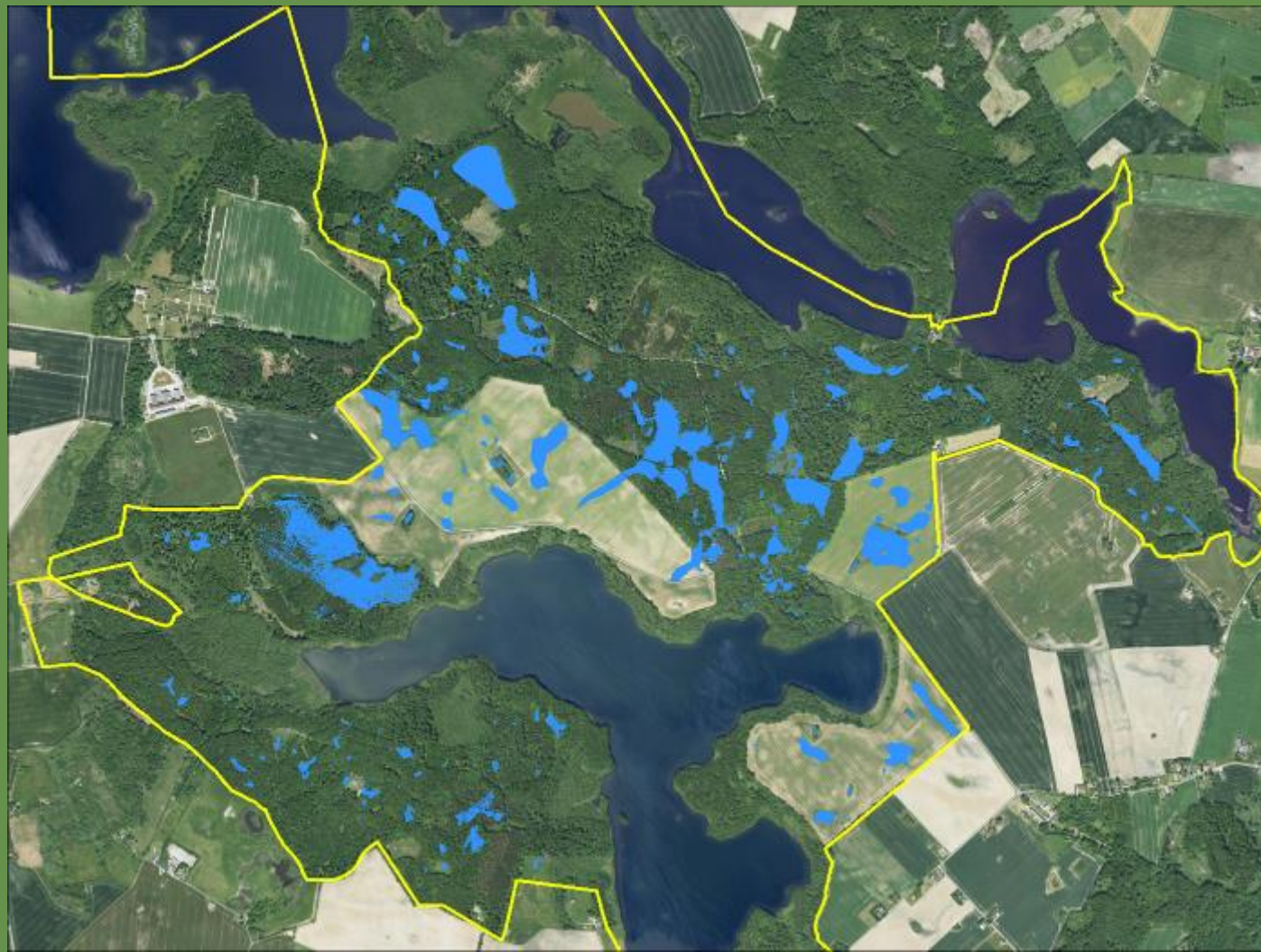
Naturudviklingsplan

- Mest mulig vand tilbage i landskabet
- Etablering af naturlige dynamikker
- Sammenhængende forvaltning
- *Hvordan sætter man mål for dynamisk natur?*

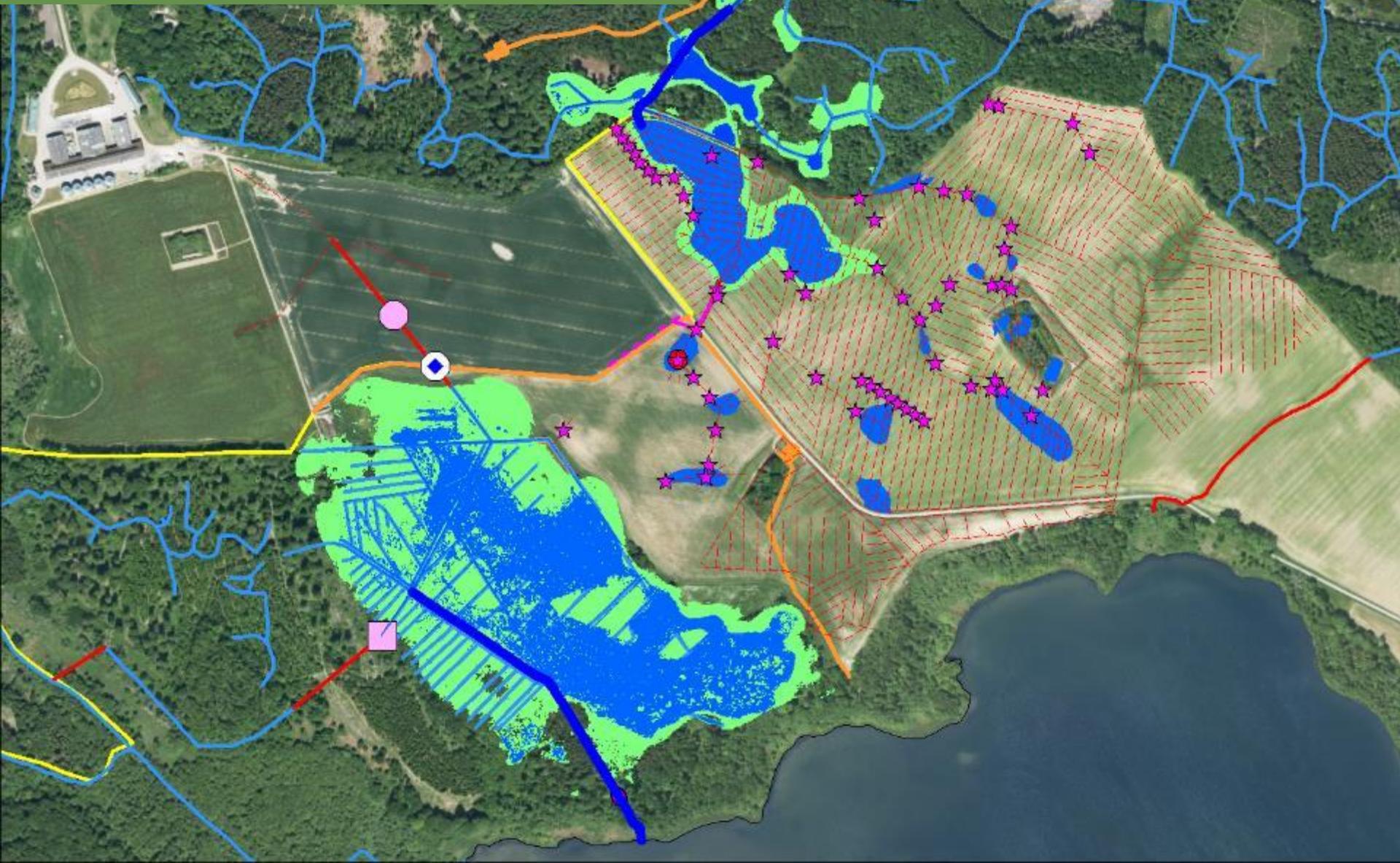

Naturudviklingsplan

- Mest mulig naturlig hydrologi i skov og åbent land – 56 ha vådområder
- Skov - Fjernelse af eksotiske trækulturer og invasive arter. Gradvist hydrologisk veteranisering af træer
- Mark - Konvertering af roemarker til blomsterrige enge
- Søer – på marker fjernes dyrkningslaget under søerne

Hydrologiske indsatser

- Etaper – VVM!
- Flydende cement i dræn
- Rørlagte vandløb til overfladen
- Aftagning af vand fra naboer
- Søer i forskellige højder og størrelser

Forskningsprojekt: Effekter på Klima, Miljø og biodiversitet i recipienten SDU/KU

Hvad er effekten af genskabelse af naturlig hydrologi på

- Kulstofopbygning?
- Tilbageholdelse af Næringsstoffer?
- Betydning for Røgbølle Søs Biodiversitet?

Effekt - tid - omfang

Spørgsmål?

